

DE STEDENBOUWKUNDIGE EN ARCHITECTONISCHE ANALYSE VAN DE HISTORISCHE KERN VAN DE STAD HALLE

*In opdracht van het Stadsbestuur van Halle,
Oudstrijdersplein 18 - 1500 HALLE*

EINDRAPPORT

NOVEMBER 1997

Uitgevoerd door :
Sint-Lukasarchief v.z.w.

Rogierstraat 173
1030 Brussel

tel 02/217.65.99

INHOUD

ZONE-DOSSIERS

- ZONE 1 - GROTE MARKT
Cardijnstraat (Kardinaal) / Grote Markt / Hoomstraat / Klinkaert / Melkstraat / Zwaanstraat
- ZONE 2 - VESTEN
Bernardstraat (Zuster) / Korte Vest / Sint-Katharinavest / Vestingstraat
- ZONE 3 - BRUSSELSESTEENWEG
Brusselsesteenweg / Michelstraat (Joze)
- ZONE 4 - BERGENSESTEENWEG
Bergensesteenweg
- ZONE 5 - NINOOFSESTEENWEG
Beestenmarkt / Maandagmarkt / Ninoofsesteenweg
- ZONE 6 - BASILIEKSTRAAT
Basiliekstraat / Stoofstraat
- ZONE 7 - KAIEN
Suikerkaai / Willamekaai
- ZONE 8 - OUDSTRUDERSPLEIN
Baetensstraat (Victor) / Jacquesstraat (Baron) / Leeuwenstraat / Minderbroedersstraat / Oudstrijdersplein / Poststraat / Slachthuisstraat / Theunkensstraat (Louis) / Van Ruychevelstraat
- ZONE 9 - DEMAEGHTLAAN
Demaeghtlaan (August)
- ZONE 10 - MOUTERIJ
Meiboom / Onderwijsstraat / Vanden Eeckhoudtstraat, Van Den Weghestraat (Medard-Jules)
- ZONE 11 - VOLPESTRAAT
Nieuwstraat / Volpestraat
- ZONE 12 - DEKENSTRAAT
Dekenstraat / Maria's Hof
- ZONE 13 - POSSOZPLEIN
Possozplein / Sollenbeemd
- ZONE 14 - ZENNE
Arkenvest / Dijkstraat / Handbooghof / Leide / Moltenborre / Parklaan / Mgr Senciestraat / Slingerweg / Vondel / Vuurkruisenstraat

BILLAGEN

BILLAGE I : INDEX

Lijst met geselecteerde gebouwen, alfabetisch op straatnaam gerangschikt met verwijzing naar de zone

BILLAGE II - INVENTARISISCHE GEBOUW

Voorbeeld van een danbankfiche in bijlage met betrekking tot het postgebouw, Kardinaal Cardijnstraat, architect Maurice Van Ysendyck

BILLAGE III : LIJST VAN DE GEBOUWEN IN LODEWIJK XV EN XVI-STIJL

BILLAGE IV : LIJST VAN DE GEBOUWEN MET CODE 1, 2 EN 3

De medewerkers van het Sint-Lukasarchief bedanken alle mensen en instellingen die hun steun en hulp hebben verleend voor de opmaak van deze studie, in het bijzonder :

het Gemeentebestuur van de Stad Halle

de heer Dirk Pieters, burgemeester
de heer Oscar Decoster, schepen monumentenzorg
de heer G. Van Belle, secretaris

SAMINARO - Werkgroep "Halse Binnenstad"

de Heer Ghislain Stas
de heer René Borremans
de heer Raymond Clement
mevrouw Paula Deblander
de heer Bart Decoster
de heer Jan Decreton
de heer Marcel Franssens
de heer Luc Lippens
de heer Jef Vanhout
de heer Johan Vanvolsem

de dienst Stedebouw van de stad Halle

de heer Marc De Strijcker

de Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Halle

de heer Dirk Pastelers

het Bestuur Monumenten en Landschappen

mevrouw Greta Paesmans

speciale dank gaat er eveneens naar volgende personen

mevrouw Sonja Demiddeleer
de heer Julien Declercq
de heer Tordeurs
de heer Luc Vandenbroucke
de heer Wilfried Wouters

INHOUD

0.	HET DOEL VAN DE STUDIE	1
1.	HET VELDWERK EN DE VOORLOPIGE SELECTIE	1
2.	HET ONDERZOEK	2
	BESTAANDE STUDIES	2
	ARCHIEFONDERZOEK	2
	ANALYSE VAN DE STEDENBOUWKUNDIGE CONTEXT	3
	ICONOGRAFISCH ONDERZOEK	3
	BIBLIOGRAFISCH ONDERZOEK	3
	INVLOED VAN HET ONDERZOEK OP DE DEFINITIEVE SELECTIE	3
3.	DE DEFINITIEVE SELECTIE	5
	WAARDEBEOORDELING VAN DE GEBOUWEN EN GEHELEN- DE BETEKENIS EN INTERPRETATIE VAN DE CODES	5
4.	HET EINDRAPPORT	6
	STUDIEGEBIED OPGEDEELD IN ZONES	6
5.	EVALUATIE VAN DE SELECTIE	8
	5.1. CUFERMATIGE ANALYSE VAN DE CODES	8
	5.2. EVALUATIE VAN DE STIJLEN IN DE SELECTIE	9
6.	PROBLEEMSTELLING VOOR HET BELEID	14
	6.1. ENKELE VUISTREGELS TEN AANZIEN VAN HET REEDS BESCHERMEDE PATRIMONIUM	14
	6.2. OPWAARDERING VAN HET 18DE-EEUWSE PATRIMONIUM VAN HALLE	14
	6.3. AUTHENTICITEIT VAN DE GESELECTEERDE GEBOUWEN	14
	6.4. FUNCTIE VAN HET GEBOUW	14
	6.5. RELTIE PATRIMONIUM EN STEDELIJKE CONTEXT	16
7.	ALGEMENE BELEIDSNOTA	16
	7.1. ALGEMENE BELEIDSOPTIES MET BETREKKING TOT DE GESELECTEERDE GEBOUWEN	16
	7.2. OPSTELLEN VAN GEMEENTELIJKE BOUWVERORDENINGEN	17
	7.3. OPERATIONEEL MAKEN VAN DE STUDIE	18
	7.4. BESLUIT	20

0. HET DOEL VAN DE STUDIE

In augustus '95 werd een overeenkomst gesloten tussen het stadsbestuur van Halle en het Sint-Lukasarchief. In deze overeenkomst werd aan het Sint-Lukasarchief gevraagd een stedenbouwkundige en architectonische analyse te maken van de historische kern van de Stad Halle.

In Halle is er reeds een stevige wettelijke basis, gevormd door de bescherming op 17 oktober 1994 van het historisch centrum van Halle als stadsgezicht. Dit ging gepaard met de bescherming als monument van 16 waardevolle gebouwen of gebouwendelen. Er werden eveneens in en rond het stadsgezicht nog 33 gebouwen als beeldbepalend aangeduid.

Een dergelijk wettelijk kader is voor een middelgrote stad als Halle vrij uitzonderlijk. Het was tegelijk een zeer gunstige uitgangspositie om aan een dergelijke studie te beginnen. Het Sint-Lukasarchief kon daarbij aansluiten en haar eigen ervaring opgebouwd bij gelijkaardige inventarisatie- en studieprojecten in Brussel en Knokke in deze opdracht verder omplooien.

De waarde van de grote monumenten in de historische kern, zoals de basiliek, het stadhuis, het voormalig Jezuïetencollege en de belangrijkste burgerhuizen op de Grote Markt, wordt door niemand nog betwist. De bescherming als monument van deze gebouwen vormt nochtans geen waarborg voor het behoud van de eigenheid van de historische binnenstad. De eigenheid van het historisch centrum wordt enerzijds gevormd door die grote monumenten en anderzijds door de begeleidende waardevolle architectuur. Deze waardevolle bebouwing wordt nog ondersteund en versterkt door het vrij gaaf bewaarde stedenbouwkundig middeleeuws patroon van de Halse binnenstad.

In deze studie richt het Sint-Lukasarchief haar aandacht vooral op het begeleidend waardevolle patrimonium in samenhang met het stedenbouwkundig weefsel. Het beleidsplan vertrekt vanuit de waarde en de betekenis van het bouwkundig erfgoed en is er in de eerste plaats op gericht dit patrimonium te bestendigen en daar waar mogelijk nog te versterken.

Het ligt voor de hand dat het patrimonium en de mogelijke problemen daaromtrent niet kunnen worden losgekoppeld van de globale stedelijke structuren (aanleg, verkeer, functies...).

In deze studie worden die problemen naar voor gebracht en wordt er specifiek voor wat het patrimonium betreft een benadering en aanpak (beleid) vooropgesteld.

De studie van het architecturaal en stedenbouwkundig patrimonium van de historische kern van Halle is uitgevoerd in 4 fasen in de loop van 1995, 1996 en 1997.

1. HET VELDWERK EN DE VOORLOPIGE SELECTIE

Het veldwerk

Het veldwerk had plaats in de maanden september tot november 1995.

Er zijn nog tussentijdse controles gebeurd van het veldwerk in de loop van '96 en '97.

Een eerste wandeling in alle straten van het afgebakende studiegebied leidde tot een voorlopige selectie van gebouwen of gebouwendelen, gebaseerd op de uiterlijke (vanaf de straat afleesbare) kenmerken van het bouwkundig erfgoed.

Van de geselecteerde gebouwen werd datgene genoteerd en gefotografeerd wat in zijn totaliteit en/of detaillering beantwoordt aan verder besproken criteria. In de *veldwerfiche* werden alle fysieke kenmerken van het gebouw genoteerd; de stijlkenmerken, het aantal bouwlagen en traveeën, het gabariet, de zichtbare materialen en decoraties... alle afleesbare positieve en negatieve kenmerken (verbouwingen).

Het veldwerk was niet het werk van één persoon maar van een team van medewerkers. Om tot een zo objectief mogelijke evaluatie te komen is het noodzakelijk om het veldwerk systematisch aan te pakken en vooraf zeer duidelijke selectiecriteria te bepalen.

De criteria die bij deze selectie werden gehanteerd kunnen als volgt worden samengevat:

De intrinsieke architecturale kwaliteiten

Belangrijke eigenschappen die hierbij een rol spelen zijn o.a. *de stijlzuiverheid* en de *stijloriginaliteit*.

Dit criterium ligt aan de basis van de selectie van alle grote monumenten en burgerhuizen en is ook de voornaamste verantwoordig van het code-systeem (zie verder).

De getuigeniswaarde van een gebouw of gebouwendel

Sommige gebouwen of gebouwendelen vormen de laatste getuigen van vroegere stijlperiodes uit de 16de, 17de en 18de eeuw. Alle interessante overblijfselen uit deze perioden werden opgenomen in de voorlopige selectie. Men denkt hier vooral aan de talrijke arduinen deur- en raamomlijstingen.

De specifieke aandacht voor het Lodewijk XV en XVI patrimonium dat in Halle in uitzonderlijk kwalitatieve vorm aanwezig is kan met dit criterium worden in verband gebracht.

Anderzijds werd vastgesteld dat sommige stijlen neo-Vlaamse renaissance, art nouveau of art deco - veel minder aan bod komen in de historische binnenstad. Omwille van hun getuigeniswaarde kregen de schaarse toepassingen juist meer aandacht in de selectie. De industrieel-archeologische gebouwen en de laatste sporen van een rurale architectuur in de historische kern moeten als getuigen uit het verleden zeker bewaard blijven en eventueel een nieuwe functie krijgen.

Niet-stijlgebonden architecturale aspecten - relatie van het gebouw tot zijn omgeving
Eenvoudige gebouwen, die deel uitmaken van een eenheidsbebouwing, zullen opgenomen worden, indien het architecturaal of stedenbouwkundig geheel, waarvan zij een onderdeel vormen, sterk genoeg is. Het Oudstrijdersplein vormt hier een duidelijk voorbeeld. Dit laatste criterium beklentooit de betekenis van het gebouw in het stedenbouwkundig weefsel.

Strategisch gelegen gebouwen zoals hoekgebouwen, gebouwen die een perspectief afsluiten of gaaf bewaarde straatwanden krijgen bijzondere aandacht. Vooropgesteld werd dat zoveel mogelijk aandacht diende uit te gaan naar groepen van gebouwen, in de studie noemen we ze *gehelen*.

De eerste twee criteria kunnen worden in verband gebracht met de criteria die zijn opgenomen in de *wet op het behoud van monumenten en landschappen* (1931), en waar men spreekt in termen van *historisch, artistiek of wetenschappelijk belang*¹.

Voorlopige selectie

Uit het veldwerk volgde een eerste en *voorlopige selectie*.

De eerste voorlopige selectie werd voorgesteld aan de Hallenaren tijdens de tentoonstelling die plaats had in de voormalige mouderij Van Roy voor de Open Monumentendagen 1996.

Deze voorlopige selectie werd in het tussentijds rapport voorgelegd aan de verenigde sectie van de gemeenteraad en in een werkvergadering (27.06.97) aan Saminaro.

2. HET ONDERZOEK

De BESTAANDE STUDIES over Halle vormden een uitgangspunt voor het onderzoek.

De inventaris *Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen. Vlaams Brabant. Halle-Vilvoorde* (1975)² vormde de basis voor de voorlopige selectie die werd opgemaakt. In de praktijk komt het erop neer dat ALLE gebouwen die in deze inventaris waren opgenomen in ons studiegebied ook in voorliggende selectie zijn overgenomen. Uitzonderd natuurlijk de inmiddels afgebroken of onherkenbaar verminkte gebouwen, vb. Grote Markt, hoek Sollenbeemd, was opgenomen in 1975 maar komt niet meer in deze selectie voor.

Als algemene bevinding kan echter worden gesteld dat er in de inventaris van 1975 weinig aandacht was voor het 19de-eeuws en vroeg 20ste eeuwse patrimonium. De ontwikkelingen in de monumentenzorg in de laatste 20 jaar liggen aan de basis van een andere benadering en waardering van ons recentier patrimonium. Dit verklaart ten dele de afstand die er bestaat tussen de inventaris en de voorliggende studie.

Toch moeten we tegelijk met spijt vaststellen dat enkele gebouwen die in deze inventaris aan bod kwamen inmiddels verdwenen zijn o.a. het stationsgebouw en een deel van de mouderij Van Roy.

De studie *Stadsgezichten Halle* die door *Mens en Ruïne* in 1978 werd gepubliceerd³, heeft vooral zijn nut bewezen bij de stedenbouwkundige evaluatie. Het belang dat er in deze studie werd gehecht aan de relatie tussen het monument en zijn omgeving is ook vandaag nog van grote betekenis en vormt ook in de voorliggende studie een aandachtspunt.

Toen *Mens en Ruïne* in 1978 haar dossier uitwerkte waren er in Halle 4 beschermde monumenten. Inmiddels is dat aantal uitgegroeid tot 21 en is de volledige historische kern als stadsgezicht beschermd. Dit toont aan dat er wel degelijk een evolutie is ten voordele van de waardering en het behoud van het patrimonium. Interessant is het vast te stellen dat enkele probleemstellingen in deze studie twintig jaar later nog steeds aan de orde zijn, één ervan is de situatie op het Rossozplein die toen al werd aangeklaagd en die tot vandaag nog steeds onopgelost is.

Het is zeker relevant om hier één passage uit de conclusies van deze studie te citeren : *De nog waardevolle indruk die van Halle uitgaat is dan ook te danken aan het weelderig*

voorkomen van waardebegeleidend "B-gebouwen". Het instandhouden van deze "kleine" architectuur en de aanpassing van de nieuwbouw hieraan is dan ook een noodzaak om die waardevolle indruk te bewaren. De storende invloed van nieuwbouw is minder groot dan in ander centra, alhoewel hij zich vrij recent op diverse plaatsen ongunstig manifesteert. De storende invloed van "slechte" verbouwingen is daarentegen één van de grote oorzaken van de geleidelijke omvorming van de stadsgezichten binnen het stads hart.⁴

In andere studies die door het Sint-Lukasarchief uitgevoerd werden, vormde het ARCHIEFONDERZOEK, dat ondermeer archiefonderzoek van de bouwaanvragen en de bijlopende plannen inhoudt, het belangrijkste onderdeel van de onderzoeksfase. Voor de stad Brussel beschikken we over archieven openbare werken vanaf 1830, voor de randgemeenten zeker vanaf 1860-1870. Ook voor de inventarisatie van de wijk Prins Karel aan in Knokke konden we een beroep doen op archiefmateriaal, zowel uit het gemeentelijk archief met de dossiers openbare werken als uit het archief van de "Compagnie du Zoute". Hierdoor konden belangrijke gegevens zoals het ontwerp- en bouwjaar, de naam van de architect en van de bouwheer evenals de evolutiegegevens opgespoord worden.

De situatie in Halle verschilt echter grondig van de Brusselse en van die in Knokke. De stad beschikt voor de privé woningen immers niet over archieven openbare werken van vóór 1950, waardoor we voor informatie over de historie van de gebouwen aangewezen zijn op andere bronnen. Binnen de onderzoeksfase is er voor de studie in Halle dan ook een accentverschuiving van het archiefonderzoek naar andere bronnen. De hierna besproken hebben het ons mogelijk gemaakt tijkomende informatie in te winnen over de geselecteerde gebouwen.

De ANALYSE VAN DE STEDENBOUWKUNDIGE CONTEXT van de geselecteerde gebouwen neemt hierbij een belangrijke plaats in. Dit houdt het bestuderen van kaartmateriaal in en het onderzoeken van de betekenis van de gebouwen in het stedenbouwkundig weefsel.

In dit verband moet worden verwezen naar de publicaties van Possoz en specifiek naar zijn analyse van de percelen. Ondanks het feit dat zijn benadering vooral historisch is konden hierin toch belangrijke aanwijzingen worden gevonden naar vooral de oorsprong van de oudste bebouwing in Halle. Een aanvulling van dat onderzoek door vergelijking

met de perceelsplannen van Popp die dateren van het midden van de vorige eeuw leverde bijzondere interessante informatie op.

Een studie van ontwikkelingen in de perceelsstructuur aan de hand van vergelijking van de Popp-kaart met een hedendaags kadasterplan liet ons immers ook toe om de stedenbouwkundige ontwikkelingen en de eraan gekoppelde morfologische ontwikkelingen beter te begrijpen.

Ook ICONOGRAFISCH ONDERZOEK - het opzoeken van oude postkaarten en foto's en een vergelijking ervan met de bestaande toestand - heeft extra informatie opgeleverd. Hier dienen enkele fondsen te worden vermeld die van groot nut zijn geweest:

- de fotografische inventaris van het Koninklijk Instituut van het Kunspatrimonium;
- de iconografische documenten bewaard door de Geschied en Oudheidkundige Kring van Halle
- de privé verzameling van de heer Tordeurs

Het BIBLIOGRAFISCH ONDERZOEK

Verscheidende onderzoeken die zijn gepubliceerd werden reeds eerder besproken. Bijzonder belangrijk in deze context was het tijdschrift *Hallensia* waarin herhaaldelijk bijdragen zijn verschenen met betrekking tot de geschiedenis, de stedenbouwkundige ontwikkeling en het patrimonium van Halle. Dit tijdschrift werd systematisch doorgenomen.

Het is zeker niet de bedoeling om in deze studie de geschiedenis van Halle te herschrijven. Er werd in het onderzoek vooral gebruik gemaakt van bestaande studies omtrent de historische ontwikkeling van Halle.

Bovendien beperken wij ons in het historische verhaal tot die elementen die ons helpen bij de verantwoording van de selectie in relatie tot de context. In de praktijk betekent dit dat vooral de evolutie van de laatste 2 eeuwen hierbij een rol speelt.

INVLOED VAN HET ONDERZOEK OP DE DEFINITIEVE SELECTIE

De bijkomende gegevens die aan het licht zijn gekomen door het onderzoek hebben ongetwijfeld hun invloed gehad op de selectie en vooral ook op de definitieve waardering (code) van sommige gebouwen. Enkele voorbeelden kunnen dit concreet aantonen.

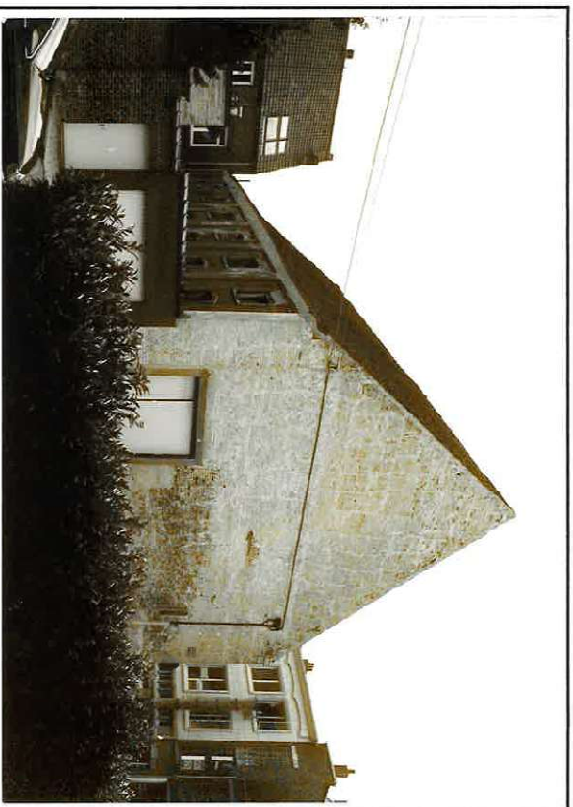
vb. Beestenmarkt 13/14 (zie ook studiebundel zone 5)

Op het eerste zicht 'waardeloze' en erg verninkte architectuur. De geofende waarnemer herkent echter op het pand nr. 14 een LXV decoratie rond de vensters, ook de proporties van de architectuur, de dakhelling en de zichtbare zijgevel laten een oudere kern vermoeden. Reden genoeg dus om het pand in een veldwerfiche vast te leggen. Onderzoek bevestigt dit vermoeden. Een oude foto (eeuwswisseling) loont hoe de nummers 13 en 14 samen één geheel vormden in LXV stijl. De Popp-kaart bevestigt die gemeenschappelijke en oude oorsprong.

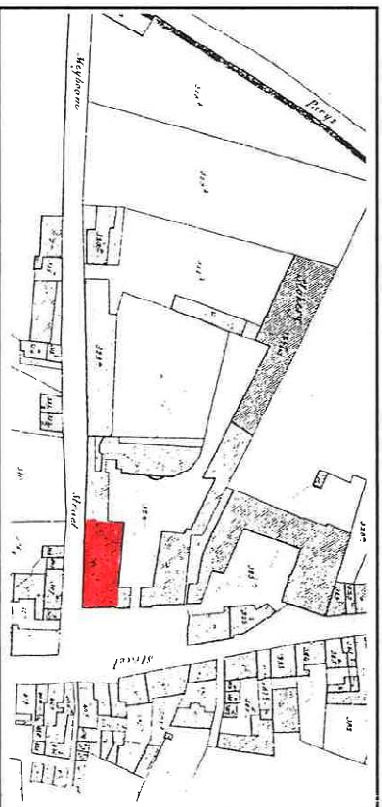
In de definitieve selectie werd geopteerd om het minst verninkte pand, de nr. 14, op te nemen met code 5.

vb. Moutetij en omgeving (zie ook studiebundel zone 10)

Slechts een doorgetreden stedenbouwkundige analyse van het gebied haat ons toe inzicht te verwerven in de zone en in haar architectuur. Het gebouw Meiboom nr. 8 - opgenomen in de selectie - kan slechts worden begrepen aan de hand van het voorafgaandelijk onderzoek. De relatie van de voormalige stalingen tot het oude postgebouw - Medard Jules Van de Weghestraat 1 - is immers vandaag onherkenbaar.

Meiboom 8 - deze schuur vormde vroeger een vleugel van de binnenkoer vóór het postrijgebouw, huidige toestand.

Detail uit het "Plan parcellaire de la Ville de Hal" van P.C. POPP, omstreeks 1866. Plan van de posterij met bijgebouwen.

3. DE DEFINITIEVE SELECTIE

De definitieve selectie is opgesteld uitgaande van de voorlopige selectie en rekening houdend met de informatie bekomen in de onderzoeksfase.

Het is de code die aan het gebouw wordt gegeven die bepaalt of het al dan niet wordt opgenomen in de definitieve selectie en die bepaalt welke waarde de studie aan het gebouw hecht.

Deze codes werden ontwikkeld door het Sint-Lukasarchief n.a.v. de inventarisatie van de Brusselse agglomeratie (1975-1979) en later aangepast n.a.v. de herziening van de inventaris van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (1993). Dat deze codes een andere betekenis krijgen wanneer ze worden toegepast op een ander gebied dan Brussel ligt voor de hand. Wij spreken in dat verband van het *Relativiteitscriterium*, waarmee gesteld wordt dat een gebouw moet worden geëvalueerd binnen zijn specifieke context.

De code en de interpretatie ervan is daarom van essentieel belang en verdient hier verder bijkomende toelichting.

WAARDEBOORDELING VAN DE GEBOUWEN EN GEHELEN- DE BETEKENIS EN INTERPRETATIE VAN DE CODES

Aan elk geselecteerd gebouw of onderdeel ervan en aan elk geheel van gebouwen werd een richtinggevend waardecijfer toegekend, in de studie spreken we van een code.

De code toegekend aan het **afzonderlijke gebouw** betreft de intrinsieke waarde. Hierbij spelen vooral het eerste en tweede selectie criterium een rol.

Elk gebouw dat is opgenomen in de selectie krijgt een code:

uniek (code 1)

Monument met internationale betekenis;

zeer gedenkwaardig (code 2)

Monument met nationale betekenis;

gedenkwaardig (code 3)

Monument met streekgebonden betekenis;

waardeloos (code 4)

Gebouw met zonegebonden betekenis;

begeleidend (code 5)

Kan slechts worden toegekend aan een gebouw dat grenst aan een ander geselecteerd gebouw;

facadisme (code 6)

Toegekend aan gebouwen die overeenkomstig een trend in de huidige stadsrenovatie-nog slechts in gevel zijn bewaard maar waarvan het achterliggende bouwvolume volledig door nieuwbouw werd vervangen. Het is evident dat een dergelijke 'gevel' nog betekenis kan hebben in een stadsbeeld maar dat de patrimoniumwaarde relatief is.

De code die wordt toegekend aan het **geheel** is van een totaal andere orde. Dit onderscheid is van cruciaal belang in de studie. De gehelen kunnen met dezelfde code-schaal worden geëvalueerd, uitgezonderd code 5.

De interpretatie van de codes toegekend aan de gehelen vraagt enkele toelichtingen.

De betekenis van een gebouw in het stedenbouwkundig weefsel is mee bepalend voor de selectie van het gebouw. Er is in deze studie grote aandacht voor de architectonische gehelen, dit zijn de ononderbroken groepen van geselecteerde gebouwen. Deze gehelen zijn in de stad immers vaak beeldbepalender dan geïsoleerde gebouwen, dus gebouwen die niet omringd zijn door andere geselecteerde gebouwen.

Binnen de gehelen is het ook mogelijk om een begeleidende architectuur aan te duiden. Gebouwen die als begeleidend waardeloos bestempeld worden (code 5), kunnen enkel in een geheel voorkomen. Binnen die gehelen zijn ze echter belangrijk. Ze omkaderen immers de hoger gecodeerde gebouwen, ze kunnen twee of meerdere reeksen aan elkaar schakelen en geven vaak een beeld van de doorsnee architectuur. Deze begeleidende architectuur kan ook als een bufferzone worden gezien tussen een merkwaardig gebouw (code 2, 3) en zijn aangestaste omgeving.

De code die aan het geheel wordt toegekend is in geen geval een rekenkundig gemiddelde van de codes van de verschillende panden afzonderlijk die tot het geheel behoren. Hier geldt immers vaak het principe "het geheel is méér dan de som van de delen". Vaak bestaat een waardeloos geheel (code 4) uit gebouwen die elk afzonderlijk slechts code 5 kregen. De aanenschakeling van opeenvolgende eenvoudige en bescheiden gevels kan immers een sterk geheel vormen (vb. Sint-Katharinavest, Oudstijdersplein)

4. HET EINDRAPPORT

Reeds in het tussentijds rapport werd aangekondigd dat we de definitieve selectie niet zouden presenteren als een eenvoudige lijst van gebouwen op adres, gerangschikt, noch als een inventaris met opeenvolgende inventarisfiches van de geselecteerde gebouwen.

Alle gebouwen die deel uitmaken van de selectie zijn door het Sint-Lukasarchief in haar *geïnformatiseerde databank* verwerkt. Voor elk geselecteerd gebouw is een fiche ingevuld met zeer uiteenlopende gegevens (adres, stijl, materiële gegevens, kadastrale, juridische ...). Die fiches zijn opvraagbaar (via het adres of de naam van de architect) en consulteerbaar in het Sint-Lukasarchief. De databankfiche heeft een gestandaardiseerde vorm, niet alle rubrieken zijn van toepassing op deze studie en daarom ook niet noodzakelijk allemaal ingevuld. De databankfiche werd uitvoerig toegelezen in het tussentijds rapport.

BIJLAGE II

Voorbeeld van een databankfiche in bijlage met betrekking tot het postgebouw, Karminaal Cardijnstraat, arch. Maurice Van Ysendyck.

STUDIEGEBIED OPGEDEELD IN ZONES

In dit definitief studierapport is het studiegebied opgedeeld in 14 zones, d.w.z. gehelen gevormd door enkele straten of pleinen. De afbakening van die zones is zeker niet willekeurig maar is gefundeerd hoofdzakelijk vanuit het historisch en stedenbouwkundig onderzoek. Bovendien vormen sommige zones ook vandaag nog een duidelijke entiteit in het stedelijk landschap.

vb. De Grote Markt en haar omgeving als historische kern van de stad

vb. De Basilekstraat als de winkelstraat bij uitstek

Beleidsmatig zijn er verschillende argumenten om het studiegebied in zones op te delen:

- zowel de architecturale als de stedenbouwkundige karakteristieken van een zone kunnen in detail worden geanalyseerd;
- op die manier kan de relatie tussen de geselecteerde gebouwen en hun stedenbouwkundige context beter worden uitgediept;
- problemen worden beter gelokaliseerd omdat ze vaak gebonden zijn aan de functie van een zone in de huidige stedelijke structuur.

De zones zijn :

zone 1 -	Grote Markt Cardijnstraat (Karminaal) / Grote Markt / Hoomstraat / Klinkaert / Melkstraat / Zwaanstraat Vesten
zone 2 -	Bernardstraat (Zuster) / Korte Vest / Sint-Katharinavest / Vestingsstraat
zone 3 -	Brusselsesteenweg Brusselsesteenweg / Michelstraat (Jozeef)
zone 4 -	Bergensesteenweg Bergensesteenweg
zone 5 -	Ninooftsesteenweg Beestenmarkt / Maandagmarkt / Ninooftsesteenweg
zone 6 -	Basilekstraat Basilekstraat / Stoofstraat
zone 7 -	Kaaien Suikerkaai / Willemekeai
zone 8 -	Oudstrijdersplein Baetensstraat (Victor) / Jacquesstraat (Baron) / Leeuwenstraat / Mindertbroedersstraat / Oudstrijdersplein / Slachthuisstraat / Theunkensstraat (Louis) / Van Ruychevelstraat
zone 9 -	Demaeghtlaan Demaeghtlaan (August)
zone 10 -	Moutertij Meiboom / Onderwijsstraat / Vanden Eeckhoudstraat, Van Den Weghestraat (Medard-Jules)
zone 11 -	Volpestraat Nieuwstraat / Volpestraat
zone 12 -	Dekenstraat Dekenstraat / Maria's Hof
zone 13 -	Possopplein Possopplein / Sollebeemd
zone 14 -	Zenne Arkenvest / Dijkstraat / Handbooghof / Leide / Molenborre / Parklaan / Mgr. Senciestraat / Slingerveg / Vondel / Vuurkrusenstraat

Elk zone-dossier is op dezelfde manier opgebouwd en bevat een vast aantal rubrieken :

1. Situering (op een stadsplan)
2. Huidige toestand (met foto)
3. Evolutie van de zone

Detail uit het *Plan parcellaire de la ville de Hal, P. C. Popp* (ca. 1866), de selectie wordt in de mate van het mogelijke op deze kaart gelocaliseerd (ingekleurde percelen)
Indien mogelijk worden ook andere plannen getoond.

4. Overzicht van de selectie

4.1. Karakteristieken van de bebouwing

4.2. Criteria van de selectie

5. Zichassen en stedenbouwkundige perspectieven

6. Algemene evaluatie

6.1. Evaluatie van de selectie

6.2. Richtlijnen

Rooilijnen

Straattime

Gabariet

Materialen

6.3. Aandachtspunten voor het beleid

Overzicht van de selectie

Kaart met ingekleurde selectie

Lijst van geselecteerde gebouwen opgesteld in tabelvorm.

Elk geselecteerd gebouw wordt geïllustreerd met een kleine foto.

Voor elk gebouw worden de voornaamste kenmerken opgesomd, zowel de positieve als de negatieve.

De gebouwen (groepen van aaneengesloten gebouwen) worden eveneens geëvalueerd en de kenmerken worden opgesomd.

De evaluatie van elk gebouw afzonderlijk en van de gebouwen is beleidsmatig van grote betekenis.

Deze systematische werkwijze biedt vooral beleidsmatig een aantal voordelen. Het is

vanzelfsprekend dat men een ander beleid zal moeten voeren in de Basiliekstraat, op de Grote Markt of op het Oudstrijdersplein. Door de opsplitsing van het studiegebied in zones is het mogelijk om de stedenbouwkundige karakteristieken van een bepaalde zone onmiddellijk te koppelen aan het patrimonium en om ook de beleidsopties op die basis te ontwikkelen. Zoals mag blijken uit de opbouw van een zone-dossier zijn alle elementen in dit dossier verwerkt tot en met de beleidsopties.

In dit eindrapport beperken wij ons daarom tot een algemene evaluatie van de selectie - over de zonegrenzen heen - en tot de beleidsopties die betrekking hebben op het ganse studiegebied.

BILAGE I : INDEX

Lijst met geselecteerde gebouwen, alfabetisch op straatnaam gerangschikt met verwijzing naar de zone.

5. EVALUATIE VAN DE SELECTIE

5.1. CUFERMATIGE ANALYSE VAN DE CODES

ZONE	CODE 1	CODE 2	CODE 3	CODE 4	CODE 5	CODE 6	TOTAAL
Zone 1 - Grote Markt & basiliek	2	3	10	28	17	2	62
Zone 2 - Vesten	0	0	3	10	38	0	51
Zone 3 - Brusselsesteenweg	0	0	7	20	34	0	61
Zone 4 - Bergensesteenweg	0	0	8	6	8	0	22
Zone 5 - Ninoofsesteenweg	0	0	2	15	6	0	23
Zone 6 - Basiliekstraat	0	1	6	37	24	0	68
Zone 7 - Kaaien	0	1	6	10	0	0	17
Zone 8 - Oudstrijdersplein	0	0	1	15	23	0	39
Zone 9 - Denaeghtaan	0	0	3	10	6	0	19
Zone 10 - Mouterij van Roy	0	0	3	3	10	0	16
Zone 11 - Volpestraat	0	0	1	8	9	1	19
Zone 12 - Dekenstraat	0	0	6	8	3	0	17
Zone 13 - Possozplein	0	0	0	7	0	0	7
Zone 14 - Zenne	0	0	0	9	4	0	13
TOTAAL :	2	5	56	186	182	3	434

Nog enkele gegevens over de selectie :

- aantal gebouwen opgenomen in een geheel = 353
 - aantal afzonderlijke gebouwen = 81

Dit berekend dat 76 % van de geselecteerde gebouwen in een geheel zit.

5.2. EVALUATIE VAN DE STIJLEN IN DE SELECTIE

In de voorgaande selectie zijn alle architectuurstijlen die voor Halle van betekenis zijn vertegenwoordigd.

De Sint-Martinskerk of O.-L.-V. basiliek is in Halle de enige getuige van de **gotische bouwkunst**. Het gebouw is beschermd en is uiteraard opgenomen in de selectie (zone 1). De periode van de **renaissance** [R] en de **barok** [B] heeft voor Halle enkele merkwaardige gebouwen voortgebracht. Het stadhuis (gedateerd 1616) en het voormalig Jezuïetencollege (1650) zijn beide beschermd en zijn opgenomen in de selectie in zone 1. Anderzijds kan men in Halle nog sporen van **traditionele bak- en zandsteensijl** in eenvoudige woningen terugvinden. Dit is onder meer het geval voor de woning op de hoek van de Grote Markt 1 met de Basiliekstraat (zone 1). Door onpleistering van de gevel zijn de speklagen en stelgaten in witte natuursteen nu zichtbaar, sporen van inmiddels verwijderde kruismonden zijn te herkennen.

De barokke architectuur is in de woningbouw niet sterk vertegenwoordigd.

De **Lodewijk XV-stijl** [LXV] is nog veelvuldig aanwezig in de Haise binnenstad, daarom is het ook een van de belangrijke aandachtspunten in de selectie. Het aantal intact bewaarde gevels in Lodewijk XV-stijl is weliswaar beperkt. In verschillende voorbeelden zijn de LXV-stijlkenmerken nog slechts te herkennen in enkele details zoals in de sluitstenen van de ramen, in een poortomlijsting...

De drie meest interessante voorbeelden zijn de oude posterij in de M.-J. Van Den Weghestraat (zone 10), "de olifant" op de Grote Markt 28 (zone 1) en het gebouw met een unieke voluutgevel in de Basiliekstraat 59.

De gebouwen in **Lodewijk XVI-stijl** [LXVI] vormen naast de woningen in LXV-stijl vervult het oudste patrimonium van de stad Halle. De voorgevel van de meeste van deze gebouwen zijn volledig in blauwe hardsteen opgetrokken. Vaak vertonen deze woningen identieke geveldecoraties, nl. gestileerde bloem op de luneten boven de ramen, een groter bloemmotief op het centrale travee tussen de ramen van de eerste en de tweede verdieping en onder het centrale raam op de eerste verdieping vlechuwerkmotieven als borswering voor het raam. Het is niet duidelijk of de blauwe hardstenen gevels origineel geschilderd werden of dat de natuursteen zichtbaar werd gelaten. Doorgeleeven bouwhistorisch onderzoek zou hieromtrent uitsluitsel kunnen geven.

Basiliekstraat 59, unieke gevel met voluutbekroning in Lodewijk XV-stijl te Halle, huidige toestand.

Ongeveer de helft van de bebouwing van de Halse binnenstad kan onder de noemer van het neoclassicisme [NC] worden gebracht. Deze architectuurstijl - waarvan de toepassing in Halle zich over de hele 19de eeuw heeft gespreid - is dominant aanwezig in het straatbeeld en is dan ook ruim vertegenwoordigd in de selectie. De neoclassicistische bebouwing te Halle bestaat hoofdzakelijk uit eenvoudige rijbebouwing en arbeiderswoningen. Kenmerkend voor het neoclassicisme is de strakke gevel-ordomanie, de rechte kroonlijst, de bepleistering van de gevels, en de schaarse versieringen. De neoclassicistische architectuur komt soms voor in een formule die wij als "eenheidsbebouwing" bestempelen, het Oudstrijdersplein is daar een voorbeeld van in Halle. De neoclassicistische stijl heeft zich ook vaak géént op een veel oudere architectuur, de stijl als dusdanig geeft dus niet noodzakelijk uitsluitel over de ouderdom van een gebouw.

Monumentale gebouwen in neoclassicistische stijl komen in Halle weinig voor. Het kasteel Van Volsem, Basiliestraat nr.124, gebouwd in 1842 vormt hierop een uitzondering. Dit kasteel werd verbouwd tot de stadsbibliotheek.

In Halle is zelfs een uitzonderlijk voorbeeld van Empirestijl [EMP], de Basiliestraat 15.

Het classicistisch-eclecticisme [CE] kan beschouwd worden als een overgangsstijl tussen het neoclassicisme en het eclecticisme. De strakke wit bepleisterde gevels uit de neoclassicistische periode krijgen gaandeweg meer decoratieve elementen onder de vorm van raam- en deuromlijstingen in stucwerk. Het gebruik van natuurstenen plinten, raam- en deuromlijstingen en balkons, met eventueel een gietijzeren borstwerping neemt toe. Het gevelvlak blijft weliswaar wit gepleisterd.

Langs de Brusselse steenweg, nrs. 61-71 - vindt men een vrij mooie aanenschakeling van deze bebouwing. Het gebouw "Au nouveau Roi d'Espagne", aan het Possozplein 6-8, is een interessant voorbeeld maar werd helaas verninkt door onpleistering.

Brusselsesteenweg 67, voorbeeld van classicistisch-eclecticisme, huidige toestand.

In Halle is er vandaag nog slechts één gebouw representatief voor de **neo-Italiaanse renaissance** [NIR], nl. de villa Servais. Deze villa werd ontworpen door architect Jean-Pierre Cluysenaar in 1847 voor de gekende componist Adriaan-Frans Servais. Het is een merkwaardig voorbeeld van deze stroming in de architectuur en bovendien ook belangrijk als voorbeeld van een landhuis ontworpen door architect Cluysenaar. Het als monument beschermde gebouw behoort niet tot de selectie - het ligt buiten het studiegebied - maar mag in een overzicht van de architectuurstijlen in Halle niet onvermeld blijven.

De **neogotiek**[NG] is vaak een uitvloeisel van de restauratie van oude gotische monumenten. Ook in Halle werd de O.-L.-V. basiliek in de vorige eeuw gerestaureerd. Daarnaast vindt de neogotiek vooral toepassing in monumentale bouwprogramma's van kloosters en scholen. Het O.L.V. college in het Vondel 41 is voor Halle een goed voorbeeld. De moutetij Van Roy is een uitzonderlijke toepassing van neogotiek - of meer specifiek van **neo-Tudorstijl** [NTU] - voor een industrieel gebouwcomplex.

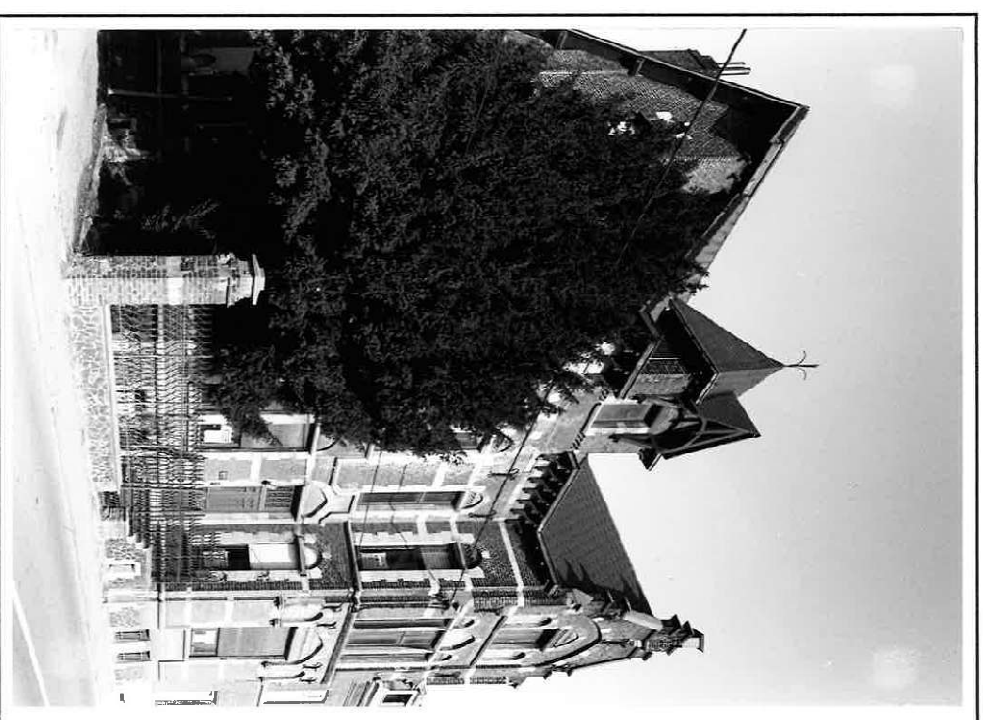
Het postgebouw in de Kardinaal Cardijnstraat is gebouwd naar ontwerp van architect Maurice Van Ysendijck die zich enerzijds liet inspireren door de gotische basiliek en anderzijds door het renaissance Jezuïetencollege. We hebben hier te maken met een interessant voorbeeld van **integrale-architectuur**.

De neogotiek werd slechts sporadisch gebruikt in de woningbouw en komt in de selectie dus ook weinig aan bod.

Het station ontworpen door architect Foucquet, afgebroken voor de aanleg van de HST, was zonder enige twijfel het mooiste voorbeeld van **neo-Vlaamse renaissance** [NVR] te Halle.

Rond de eeuwwisseling werden er te Halle grote herenhuizen opgetrokken in neo-Vlaamse renaissancestijl. Het herenhuis op de Willamekaai 22, is het meest indrukwekkende voorbeeld.

Anderere herenhuizen in neo-Vlaamse renaissancestijl bevinden zich op grote uitvalswegen van Halle (o.a. Bergensesteenweg 67 en Brusselsesteenweg 73). Op de Grote Markt 13-14 vindt men twee neo-Vlaamse renaissancegevels terug, gedateerd 1679. Dit jaartal verwijst uiteraard naar de woningen die er vroeger stonden, de stijl is hier toegepast als een 'reconstructie' in een historische context.

Willamekaai 22, voorbeeld van neo-Vlaamse-renaissance met neo-gotische detaillering, huidige toestand.

Het **eclecticisme** [E] komt vrij laat tot bloei in Halle. Eclectische gebouwen zijn verspreid over de Halse binnenstad maar komen in sommige zones meer uitdrukkelijk aan bod, zoals langs de kaaien. De meeste eclectische gebouwen dateren van rond de eeuwwisseling en vertonen hierdoor reeds een zekere beïnvloeding door de art nouveau. Dit komt tot uiting door het gebruik van witte baksteen en geveldecoraties onder de vorm van sgraffiti. De stijl van deze gebouwen noemt men dan eerder **nieuw eclecticisme** [NE]. Een zeer fraai voorbeeld hiervan treffen we aan op de hoek van de Maandagmarkt en de Beestenmarkt.

De kleurrijke verwerking van de gevelmaterialen en decoraties en het vaak pittoreske gabariet van de eclectische gebouwen dragen bij tot de verfraaiing van het stadsbeeld en maken dat zij vaak een nadrukkelijke impact hebben op hun omgeving.

Art nouveau [AN] komt weinig voor in de historische stadskern van Halle, meestal gaat het dan nog om verbouwingen van bestaande gebouwen of ornamenten geïntegreerd in oudere gevels van een andere stijl. De winkelpui op de hoek van de Hoomstraat met de Grote Markt is een mooi voorbeeld van zo'n integratie van een art nouveau winkelpui in een ouder gebouw. Deze winkelpui vertoont een zekere verwantschap met de winkelpuien ontworpen rond de eeuwwisseling door de Brusselse architect Paul Hankar.

Op talrijke gebouwen werden art nouveau decoraties aangebracht onder de vorm van faïencetegels (Beestenmarkt 16) of sgraffiti (Willemekeai).

In de binnenstad staan haast geen gebouwen uit de periode van het interbellum. De **art deco** [AD] die men er aantreft is hoofdzakelijk beperkt tot de verbouwing van bestaande gevels, onder de vorm van art deco winkelpuien, gevelbezeitting met gekleurde glaskorrels of glaszamen.

De nieuwbouw gedurende het Interbellum situeert zich hoofdzakelijk in de Sint-Rochuswijk. Hier staat eveneens de vrij opmerkelijke Sint-Rochuskerk, ontworpen door Jos Smolderen, J. Van Beurden en J.-R. Vanhoenacker in 1925 en voltooid in 1928. Deze kerk bestaat uit een betonnen geraamte opgevuld met baksteenmetselwerk en bekleed met kiezelcement. Deze kerk vormt samen met de Sint-Suzanne te Schaarbeek het vroegste voorbeeld van een betonnen skeletbouw in België. Hoewel het gebouw geen deel uitmaakt van de selectie - het is gelegen buiten het studiegebied - verdient het zeker de aandacht van het beleid.

Het **modernisme** [M] is in Halle haast niet vertegenwoordigd. Langs de Suikerkaai 15-20

treffen we wel een opmerkelijke rij woningen aan opgetrokken in een combinatie van art deco en modernisme.

Tot slot kan slechts worden opgemerkt dat enkele stijlen in Halle zo goed als totaal afwezig zijn, zeer opmerkelijk is bijvoorbeeld het zelden voorkomen van de **Beaux-Arts** stijl [BA], die vooral werd toegepast aan de vooravond van de eerste wereldoorlog en ook nog nadien, en waarin een renouveau van de Franse Lodewijkstijlen wordt gepropageerd. In Brussel komt deze stijl zelfs veelvuldig voor, zowel in de privé-woningbouw als in de grote bouwprogramma's (banken, kantoorgebouwen).

Suikerkaai 15-20, geheel van zes woningen gebouwd in een combinatie van art deco en modernisme, huidige toestand.

Tot de selectie behoren ook enkele gebouwen die moeilijk onder een stijlnoemer kunnen worden gebracht. Dat is bijvoorbeeld het geval met het pand Bergensesteenweg 56 of de Meiboom 8, die allebei van een landelijke typologie zijn. We brengen deze architectuur dan ook onder de noemer : landelijk [LA]. Hetzelfde kan worden gezegd over de industriële architectuur [IA]. Toch moeten we vaststellen dat men in de 19de eeuw vaak een poging deed om aan deze functionele gebouwen aandacht te schenken en een 'stijl' te geven. De talrijke brouwerijen in Halle - waarvan er inmiddels al verschillende zijn verdwenen - waren zeker niet 'stijlloos'.

Hat facadisme [F] is geen stijl, maar wordt wel opgenomen als stijl in de databank.

BILAGE II : LIST VAN DE GEBOUWEN GERANGSCHIKT PER STIJL

Bergensesteenweg hoek Arkenvest (afgebroken brouwerij Pèrre), voorbeeld van merkwaardige industriële architectuur, oude foto, verzameling Sonja Demiddeleer, Halle.

6. PROBLEEMSTELLING VOOR HET BELEID

6.1. ENKELE VUISTREGELS TEN AANZIEN VAN HET REEDS BESCHERMEDE PATRIMONIUM

De reeds beschermde en beeldbepalende gebouwen in het studiegebied moeten in een monumentenzorgbeleid een spilfunctie vervullen. Daarom is het zeker niet misplaatst om hier enkele vuistregels met betrekking tot het beschermde erfgoed in herinnering te brengen

Een aangepaste functie is de garantie voor behoud

Specifiek hieromtrent stellen er zich in Halle enkele problemen.

- Het oude stadhuis is sinds de in gebruik name van de nieuwe gebouwen aan het Oudstrijdersplein niet langer optimaal in gebruik;
- De beschermde mouterij Van Roy is slechts ten dele gerenoveerd. Een groot deel van het complex ligt er vervallen en functieloos bij;
- Het postgebouw aan de Kardinaal Cardijnstraat dreigt bij het in gebruik nemen van het nieuwe postgebouw functeloos achter te blijven;
- De villa Servais is één van de merkwaardigste monumenten in Halle. Dat dit gebouw niet is opgenomen in het studiegebied mag geen excuus zijn om eraan voorbij te gaan. Hier dient dringend naar een oplossing te worden gezocht voor herbestemming;

Beier voorkomen dan genezen

Is een slagzin van de huidige monumentenzorg.

Restauratie is een noodoplossing die eigenlijk zou moeten worden verneden door een regelmatig en degelijk onderhoud. Hier is het de taak van de stad om het voorbeeld te geven. Een aanzet daartoe kan worden gegeven door zich aan te sluiten bij de *Monumentenwacht* en ook de privé-eigenaars van beschermde gebouwen daarover te informeren en daartoe aan te sporen.

6.2. OPWAARDERING VAN HET 18DE-EEUWSE PATRIMONIUM VAN HALLE

Een van de belangrijkste conclusies die men uit de voorliggende selectie kan trekken is de belangrijke aanwezigheid van het 18de-eeuwse patrimonium in Halle in enkele uitzonderlijk fraaie toepassingen van LXV en LXVI architectuur. Dit is al aangegeven in de reeds beschermde gebouwen in Halle, waarvan er 10 onder deze sijnhoener kunnen worden

ondergebracht en wordt nog eens extra benadrukt in de voorliggende selectie.

Gebouwen die nog getuigen van deze sijnperiode lopen als een rode draad doorheen het hele historische stadscentrum, niet altijd in gaaf bewaarde vorm weliswaar, maar toch nog herkenbaar. In de meeste zones (4/5/6/10/11/12/13) komt deze architectuur voor.

Het moet dan ook een van de prioriteiten zijn van het beleid om dit patrimonium op te waarderen. Sommige gebouwen komen op die basis zelfs in aanmerking om beschermd te worden.

Anderzijds stelt zich specifiek met betrekking tot dit patrimonium het probleem van ontafmaning en onaangepaste herbruik van gevelfragmenten (raam-deuromlijstingen, poortjes, sluisstenen). Hierbij wordt vaak uit het oog verloren dat deze elementen slechts betekenis hebben wanneer ze geïntegreerd blijven in hun oorspronkelijke opstelling en gevel-ordomanie.

vb. Basilekstraat 1 (dossier zone 6)

6.3. AUTHENTICITEIT VAN DE Geselecteerde Gebouwen

Een van de belangrijkste aandachtspunten in deze studie was na te gaan in hoeverre de geselecteerde gebouwen nog authentiek zijn en in welke mate die authenticiteit - wanneer ze is aangeast - nog kan worden hersteld. Het zijn immers die authentieke gebouwen die een belangrijke rol spelen in het stadsbeeld en die als motor kunnen functioneren in een monumentenzorgbeleid.

Specifiek in dit verband kunnen enkele algemene problemen worden gesteld:

onaangepast materiaalgebruik

Elke architectuurperiode en architectuurstijl wordt gekenmerkt door een specifieke omgang met materialen (kleuren). Het is in de eerste plaats noodzakelijk die te kennen om er ook op de gepaste wijze mee om te gaan. In de huidige monumentenzorg is dat geëigend materiaalgebruik één van de grote aandachtspunten.

De neoclassicistische architectuur - die beeldbepalend is voor de historische kern van de stad Halle - heeft hieronder zeer sterk te lijden. Vaak worden deze gevels die oorspronkelijk altijd waren bepleisterd nu ten onrechte onpleisterd.

vb. Huidig bibliotheekgebouw, voormalig kasteel van Volsem, Basilekstr 124, onpleisterde neoclassicistische architectuur

vb. Possozplein 6-8, onpleisterde classicistisch-eclectische gevels

Het onpleisteren van gevels kadert in een algemene tendens van de waardering van natuurlijke materialen die al verschillende decennia aan de orde is, maar die ten onrechte wordt toegepast op gebouwen die dateren uit een periode toen men eerder geneigd was om bouwmaterialen - natuursteen en baksteen - te bepleisteren en overschilderen.

Naast het onpleisteren worden er ook vaak bakstenen gevels voorziet. Het resultaat is weliswaar hetzelfde.

vb. Brusselse steenweg 40, hoek Wipardgang (zie dossier zone 3)

Dat materiaalgebruik is uitermate belangrijk en heeft grote impact op het stadsbeeld. Zeker binnen architecturale gehelen die opgevat zijn als 'eenheidsbebouwing' is het van groot belang om die eenheid niet te doorbreken. Onaangepast materiaalgebruik ligt vaak aan de basis van een verstoord straatbeeld.

vb. Sint-Katharinavest (dossier zone 2)

vb. Oudstrijdersplein (dossier zone 8)

Misverstanden omtrent het materiaalgebruik worden vandaag zelfs doorgetrokken naar de vermeende integratie-architectuur waar men systematisch baksteen gebruikt alhoewel er voldoende argumenten zijn om aan te tonen dat bepleisterde gevels zich vaak beter integreren in een stadsbeeld dat wordt gedomineerd door een neoclassicistische bebouwing.

vb. geïntegreerde nieuwbouw op de hoek van de Ninofsessteenweg en de Dekestraat met gevels in combinatie van blauwe hardsteen en bepleistering.

vergroeiingen

In een historische stadskern is het normaal dat gebouwen met de tijd mee evolueren. Men kan een stad en haar architectuur immers niet bevroren.

Sommige gebouwen zijn juist interessant omwille van de vergroeiingen, omdat ze ons toelaten die ontwikkelingen in de architectuurgeschiedenis af te lezen.

vb. Grote Markt 15, hoek Hoomstraat "De Gulden Hoom".

Gebouw in Bak- en zandsteensijl met LXV poort, neoclassicistische aanpassingen en art-nouveaunieuwsporen. De vergroeiingen zijn duidelijk omdat door onpleistering alle bouwsporen zichtbaar zijn geworden. (dossier zone 1)

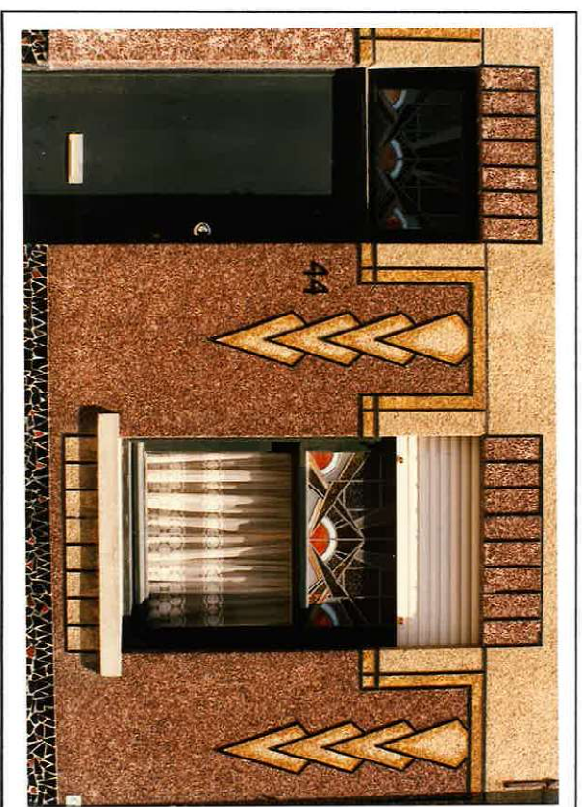
De mate waarin een ingreep (verbouwing) tijdsgebonden is en karakteristiek is voor een bepaalde stijfperiode, en de appreciatie die wij vandaag aan die stijfperiode toekennen, zal mee bepalen of men een ingreep als 'vergroeiing' zal aanvaarden en dus ook als dusdanig zal willen

bewaren. Vergroeiingen kunnen een meerwaarde betekenen voor een gebouw! Sommige gebouwen zijn zelfs om die vergroeiing in de selectie opgenomen.

In de huidige monumentenzorg wordt hierop zeer sterk de nadruk gelegd en is men veel meer dan vroeger geneigd om die vergroeiingen hun plaats te geven in het monument eerder dan over te gaan tot reconstructie naar een vermeende oude toestand.

In de praktijk echter is dat onderscheid tussen interessante verbouwingen - vergroeiingen dus - en storende ingrepen niet altijd gemakkelijk te maken. Bij de presentatie van de selectie in tabelvorm wordt daarom zeer uitvoerig ingegaan op die verbouwingen en op het positieve (+), negatieve (-) of het neutrale (~) karakter ervan.

Hierbij moet ook het onderscheid worden gemaakt tussen onomkeerbare en omkeerbare ingrepen. Deze laatste - wanneer ze echt storend zijn - hebben minder doorgevoegen in de selectie.

Poststraat 44, banale rijwoning met tijdstyperende cinaré bekleding in art-decostijl.

Historiserende ingrepen en/of reconstructies

De manier waarop wij met het patrimonium omgaan en waarop wij pogen om nieuwbouw in een oude kern te integreren is nauw met elkaar verbonden. Hier moeten we echter meteen het misverstand uit de weg ruimen als zou men vanuit het standpunt van de monumentenzorg gediend zijn met historiserende reconstructies en/of pastiche architectuur.

Er zijn inderdaad periodes geweest in de architectuurgeschiedenis waarin men dergelijke historiserende reconstructies of nieuwbouw met veel overtuiging wist toe te passen.

Er zijn zelfs enkele voorbeelden in de selectie opgenomen!

vb. Grote Markt 13, 14, hoek Hoornstraat, neo-Vlaamse-renaissancegevel voor een ouder, vermoedelijk van de 17de-eeuw daterende architectuur.

vb. Maandagmarkt 1, LXV gevel daterend van 1696 gedeeltelijk gereconstrueerd in 1918

Zeker in het eerste geval kan worden gesteld dat deze gebouwen exponenten zijn van hun tijd en dat ze om die reden in aanmerking komen voor selectie.

Dergelijke reconstructies zijn vandaag onaanvaardbaar. Daarom is onze houding ten aanzien van recente historiserende reconstructies anders. De gereconstrueerde bakstenen puntgevel op de Grote Markt nr. 6, daterend van de jaren 1970, is niet opgenomen in de selectie.

De volledig in natuursteen opgestroken gevel, Grote Markt 26, is sterk geïnspireerd op de LXVI architectuur. Wij bestempelen hem dan ook als "facadisme", maar nemen hem toch op in de selectie omdat het pand zich vrij goed in de wand integreert.

Dat zo'n historiserende reconstructie zeer misleidend is - zoals bij het laatst geciteerde voorbeeld - kan niet worden ontkend. Het kan het niet de bedoeling zijn om dergelijke 'niewbouw' vandaag nog toe te staan, zeker niet op de Grote Markt van Halle (zie richtlijnen dossier zone 1).

6.4. FUNCTIE VAN HET GEBOUW

Functie in conflict met de monumentenwaarde van een gebouw

Wat geldt voor de beschermde gebouwen geldt ook voor de gebouwen die zijn opgenomen in de voorliggende selectie. Een aangepaste functie is de beste garantie voor behoud.

Toch komen functie en behoud vaak in conflict met elkaar. Het probleem manifesteert zich soms op dramatische wijze in winkelpanden. Aangepaste winkelpuilen in harmonie met de monumentenwaarde van een gebouw zijn eerder uitzondering dan regel. Dit moet voor Halle zeker een van de belangrijkste aandachtspunten worden in haar beleid.

Het probleem stelt zich overigens niet alleen op het esthetische vlak. Winkelpuilen die de volledige gelijkvloerse verdieping in beslag nemen - de meeste zijn in dat geval - maken de verdiepingen van het pand ontoegankelijk en dus ook onbruikbaar. Dit stimuleert dan weer verwaarlozing ...

Hier wordt uitvoerig op ingegaan in het dossier zone 6 - Basiliekstraat waar het probleem in extreme vorm aan de orde is.

6.5. RELATIE PATRIMONIUM EN STEDELIJKE CONTEXT

De relatie tussen het patrimonium en de stedelijke context wordt ook in de zoneddossiers behandeld rond enkele thema's.

Rooilijnen

In de studie wordt voor elke zone de rooilijn geëvalueerd.

In Halle worden er nog steeds rooilijnwijzigingen doorgevoerd. Dat zou in een historische stadskern - en zeker in een als stadsgezicht afgebakende gebied - moeten worden verboden. Wijzigingen aan de oude stedelijke structuur hebben een netafte invloed op het stadsbeeld. Het oude stadsweefsel heeft immers een 'monument' waarde.

vb. Rooilijn aanpassing aan de Nimofsesteenweg (nrs 55-57, 48-54)

vb. Rooilijnwijziging doorgevoerd bij de appartementen op de site van de afgebroken Moutierij vb. Molenborre

Straatrinne

In de studie wordt in elke zone het straatrinne geëvalueerd.

Het ritme van een straat wordt in belangrijke mate bepaald door de perceelsstructuur.

De juxtapositie van de gevels langs de straat vormt een "verticaal perceel" dat de onderverdeling van de plattegrond volgt. Door zijn ritme is de opdeling van de straatwand vanuit het perceel een belangrijk element in het straatbeeld. Veranderingen in een straatbeeld kunnen dikwijls verklaard worden vanuit wijziging aan de perceelsstructuur.

Een historische stadskern wordt gekenmerkt door een specifieke perceelsstructuur van hoofdzakelijk smalle percelen. Aan de rand van het studiegebied wordt die perceelsstructuur meer gevarieerd.

Halle heeft tot in de jaren 1950 zijn middeleeuwse perceelsstructuur in de historische kern kunnen bewaren. Pas in de jaren 1960 werd ook in de kern dat ritme aangetast.

vb. Beestenmarkt 9-11, appartementen op samengevoegde percelen. Storen zijn ook samenvoegingen van gelijkvloerse verdiepingen om op die manier grote winkeloppervlakten te creëren. De onderste bouwlaag wordt op die manier losgekoppeld van de bovenbouw van de panden. Dit laatste is reeds herhaaldelijk toegepast in de Basiliekstraat (zie dossier zone 6).

Gabariet

Wordt in elke zonedossier geëvalueerd.

Afwisselingen in een straatgabariet en in de skyline van een stad zijn eigen aan een historische stad. Vroeger was de hoogte van een gebouw rechtsreeks gekoppeld aan de plaats die dat gebouw innam in de hiërarchie van een stad. De belangrijkste gebouwen van een stad waren ook bepalend voor haar skyline. Een stadhuis was logischerwijs hoger en groter dan de omliggende burgerwoningen die op hun beurt dan weer hoger en groter waren dan de woningen in de 'armere' stadswijken.

Dit contrast in gabarieten ligt vaak aan de basis van erg boeiende stadsgezichten en perspectieven. De monumentaliteit van de Basiliek tekent zich scherp af tegenover de kleine huizen van de Hooftstraat. Het komt er dus op aan om enerzijds dat contrast in evenwicht te houden. Anderzijds zijn er reeds belangrijke gabarietverstoringen doorgevoerd in de loop van de 19de eeuw toen men de hoogte van een pand gekoppeld was aan de breedte van de straat of het plein. Dit is misschien ook de verklaring waarom een eclectisch gebouw op de Grote Markt 27, zoveel hoger is dan de omliggende panden. Rooilijnwijzigingen gingen dus vaak gepaard met wijzigingen in het gabariet.

Zoals in elke stad bestaat er ook in Halle een tendens tot systematische gabarietverhoging. Hier moet worden vastgesteld dat de limiet zeker is bereikt en dat een richtlijn in dit verband daarom ook zone per zone moet worden voorgesteld. Anderzijds zijn er ook zones waarin het gabariet zo chaotisch is dat richtlijnen niet veel meer zullen verhelpen en waar men nog slechts de hoogte van de individueel geselecteerde gebouwen of groepen van gebouwen kan vrijwaren. Dat is zeker het geval in de zone 9 - Denaeghlaan.

Zichten en perspectieven

Per zone worden de belangrijkste zichten en perspectieven vermeld en worden die ook op de kaart met de selectie gevisualiseerd.

De relatie tussen enerzijds de monumentwaarde van de geselecteerde gebouwen en anderzijds

die zichten en perspectieven in het stadsbeeld is van grote betekenis. Het ligt voor de hand dat de zichten naar de O.-L.-V basiliek vanuit de stad moeten worden gewijwaard, mogelijk kunnen sommige zichten of perspectieven worden hersteld en of verbeterd.

Een interessant en waardevol gebouw zal nog belangrijker zijn wanneer het door zijn inplanting in de stad een cruciale - zichtbare - plaats inneemt. Daartegenover zullen storende gebouwen - of gaten in het stadsweefsel - nog storender zijn wanneer zij in het zicht liggen van straten en assen.

Elk zone-dossier bevat een kaart waarop de geselecteerde gebouwen zijn aangeduid en waarop ook een aantal zichten staan aangegeven. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen positieve zichten (groen pijlen) en voor verbetering vatbare zichten (rode pijlen).

De storende gebouwen worden op die kaart aangegeven in die mate dat ze perspectieven verstoren.

breuken in het stadsweefsel

Naast de vaststelling dat Halle nog in belangrijke mate haar oude stratenpatroon heeft bewaard moet tegelijk de vaststelling worden geplaast dat er toch ook enkele breussen zijn geslagen in die stedelijke structuur. Het probleem is uiteraard sterk gelieerd aan alle voorgaande problemen (straatruime, gabariet, zichten en perspectieven).

Hier spreken de voorbeelden voor zich.

vb. Possosplein. De kaalslag van een hele wijk heeft een grote leegte nagelaten die vooral ook ervaren wordt vanaf de Grote Markt. Gevolg van een weinig overvogen ingreep met verregaande stedenbouwkundige consequenties. In het desbetreffende dossier zone 13, worden zeer concrete voorstellen geformuleerd om aan deze situatie te verhelpen.

vb. Breuk in de Brusselsesteenweg tussen de nr. 56 en 60. Een doorgang creëren naar een nieuw gebouwd en achterliggend sportcentrum door simpelweg enkele huizen af te breken heeft een nefaste invloed op het straatbeeld (zie dossier zone 3).

vb. Het Mariahof, breuk in de Dekenstraat. Brouwerij "de groene poort" werd na WOII afgebroken en vervangen door een groene zone. Het vervangen van belangrijke en 'perspectiefsluitende' bebouwing - de brouwerij was in de as gelegen van de Zwaansstraat - is niet noodzakelijk een goede oplossing in een historische kern, het kan zelfs verstorend zijn voor het stadsweefsel (zie dossier zone 12).

7. ALGEMENE BELEIDSNOTA

7.1. ALGEMENE BELEIDSOPTIES MET BETREKKING TOT DE Geselecteerde GEBOUWEN

De voorliggende selectie moet integraal worden onderschreven en bekrachtigd door het gemeentebestuur.

Voor elk gebouw dat in de selectie is opgenomen wordt het integraal behoud in situ vooropgesteld.

Bij voorkeur dienen de eigenaars van de geselecteerde gebouwen schriftelijk op de hoogte te worden gebracht dat hun goed staat ingeschreven op een lijst van geselecteerde en te bewaren gebouwen.

De volledige studie moet ter inzage liggen op het stadhuis, elke belangstellende moet in de mogelijkheid gesteld worden om de studie in te kijken. Bijkomende toelichtingen en informatie kan worden verstrekt door een ambenaar die daarvoor is aangesteld.

Voor alle gebouwen met code 1, 2 en 3 dient een bescherming of een omschrijving als beeldbepalend te worden nagestreefd. Het gemeentebestuur moet de aanzet geven tot het opstarten van een procedure en hier toe contact opnemen met de bevoegde overheidsdienst van het Vlaams Gewest.

Hierna volgt een lijst van deze gebouwen.

BIJLAGE IV : LIJST VAN DE GEBOUWEN MET CODE 1, 2 EN 3

Voor alle gebouwen die tot de selectie behoren is het verboden om zonder voorafgaandelijke toestemming van de gemeentelijke administratie de volgende werken te laten uitvoeren:

- volledige of gedeeltelijke afbraak;
- volledige of gedeeltelijke renovatie en/of restauratie
- volledige of gedeeltelijke ontmanteling en verplaatsing
- wijziging van het uitzicht (onderhoudswerken, aanbrengen van publiciteitsborden ...)

Voor alle gebouwen die tot de selectie behoren is het verboden om zonder voorafgaandelijke toestemming het gebruik of de bestemming ervan te wijzigen, dit om te voorkomen dat het

gebouw zijn waarde door deze bestemmingswijziging zou verliezen.

Voor elk gebouw dat in de selectie is opgenomen moet bij elke verbouwingsdossier een afzonderlijke en bijkomende procedure worden voorzien.

- Alle verbouwingen aan de gebouwen die zijn opgenomen in de selectie moeten worden begeleid van een verantwoording;
- Een bouwhistorisch vooronderzoek is noodzakelijk voor alle beschermde gebouwen;
- Een bouwhistorisch vooronderzoek is noodzakelijk voor alle gebouwen met code 1, 2, 3, m.a.w. voor die gebouwen waarvan de bescherming of de omschrijving als beeldbepalend is vooropgesteld
- Een bouwhistorisch vooronderzoek is noodzakelijk voor alle gebouwen die gelegen zijn in de zone rond de Grote Markt (zone 1) en de Dekenstraat (zone 12)
- Een bouwhistorisch vooronderzoek is noodzakelijk voor alle gebouwen met LXV en LXVI-stijlkenmerken ongeacht de eraan toegekende code in deze studie;

Dat bouwhistorisch vooronderzoek moet vooral gezien worden als een middel om opdrachtgever (eigenaar) en architect ertoe aan te zetten na te denken over de geplande ingreep en de impact ervan af te wegen voor het gebouw zelf en zijn omgeving.

Zo'n bouwhistorisch rapport omvat daarom bij voorkeur:

- een historisch en architectuur-esthetische evaluatie van het pand, in zijn totaliteit (gevels, bedaking en interieur).
- een situering van het pand in zijn stedenbouwkundige context.
- een verantwoording van de geplande ingreep, vanuit het bouwhistorisch onderzoek.

Het ligt voor de hand dat bij normale onderhouds- en herstellingswerken geen bouwhistorisch vooronderzoek moet worden gevraagd. Het is de gemeente die bepaalt, op basis van een voorliggend dossier, of het inderdaad gaat om normale onderhouds- en/of herstellingswerken. In geen geval echter mogen onderhouds- en/of herstellingswerken het karakter van een gebouw aantasten en/of in tegenstrijd zijn met de geldende voorschriften.

7.2. OPSTELLEN VAN GEMEENTELIJKE BOUWVERORDENINGEN

Het opstellen van gemeentelijke bouwverordeningen wordt vooropgesteld als beleidsoptie.

Hier moeten wij expliciet verwijzen naar enkele belangrijke eigenschappen van gemeentelijke bouwverordeningen. Deze zijn wettelijk voorzien door de artikelen 59-62 van de stedenbouwwet.

Algemene bouwverordeningen worden uitgewaardigd door de Koning; zij kunnen aangevuld worden door middel van gemeentelijke bouwverordeningen, opgesteld door de gemeente. Bij de opmaak van een verordening dient rekening te worden gehouden met de bepalingen van reeds geldende plannen van aanleg en algemene bouwverordeningen. Bepalingen in bestaande gemeentelijke bouwverordeningen, die strijdig zouden blijven met later goedgekeurde plannen van aanleg en algemene bouwverordeningen, worden van rechtswege opgeheven. Een bouwverordening kan geen bouwverbod opleggen; ze kan wel bepaalde handelingen vergunningsplichtig maken en stedenbouwkundige voorschriften opleggen. De voorschriften van de verordening worden slechts toegepast indien een bouwvergunning wordt aangevraagd. Wat met een bouwverordening niet kan geregeld worden zijn bodembestemmingen. Die worden vastgelegd in een algemeen of bijzonder plan van aanleg.⁹

Indien men vanuit het stadsbestuur overgaat tot het opstellen van gemeentelijke bouwverordeningen dan is er geen reden om het stadsgezicht uit te breiden.

De gemeentelijke bouwverordeningen moeten worden opgesteld per zone, overeenkomstig de zone dossiers zoals die in deze studie zijn uitgewerkt en op basis van de erin opgenomen beleidsvoorstellen.

Die *gemeentelijke bouwverordening* bestaat per zone uit twee onderdelen:

- Een eerste onderdeel dat betrekking heeft op de algemene kenmerken van de zone, beschreven in de zone-dossiers onder punt 6.2. en 6.3. Deze bevatten RICHTLIJNEN met betrekking tot
- Rooilijn
 - Straatruimte
 - Gabariet
 - Materialen

De Richtlijnen die hierin zijn gestipuleerd zijn niet alleen van toepassing op de geselecteerde

gebouwen maar moeten ook richtinggevend zijn voor de renovatie van niet geselecteerde gebouwen of voor mogelijk vervangende of invullende nieuwbouw binnen de zone.

Een tweede onderdeel heeft betrekking op de geselecteerde gebouwen in de zone.

Deze zijn gepresenteerd in een tabel waarin alle geselecteerde gebouwen worden opgenomen met hun stijlkenmerken, hun typologie, hun code voor het afzonderlijke gebouw en mogelijk ook voor het geheel waarvan het gebouw deel uitmaakt en met opmerkingen bij de karakteristieken van het gebouw en van de gehelen.

Deze tabel moet integraal deel uitmaken van de verordening en moet als basis dienen voor de individuele behandeling van de dossiers, de af te leveren vergunningen met betrekking tot de geselecteerde gebouwen kunnen hierop gebaseerd zijn.

7.3. OPERATIONEEL MAKEN VAN DE STUDIE

Hier dient op verschillende sporen te worden gewerkt.

De juridische uitwerking van de stedenbouwkundige verordening

Met de voortliggende studie als basis kan een juridisch deskundige aan het werk worden gezet om deze stedenbouwkundige verordeningen op punt te stellen en tegelijk ook de juridische grond ervan te verzekeren. Dit moet bij voorkeur gebeuren in samenspraak met de samenstellers van de studie en met de beleidsverantwoordelijken.

De gemeentelijke overheid draagt de politieke verantwoordelijkheid voor de beleidsopie.

Omkerende Maatregelen

Uit het voorgaande blijkt duidelijk dat een beleid dat bijgestuurd zal worden bij middel van gemeentelijke bouwverordeningen het initiatief nog altijd aan de eigenaars laat en dat de verbetering van de stedelijke omgeving slechts druppelsgewijs zal kunnen worden doorgevoerd. De verder beschreven omkerende maatregelen zijn daarom van groot belang.

Om deze studie en de eraan gekoppelde beleidsinitiaties kans op slagen te geven is het noodzakelijk om alle betrokken partijen op zijn minst op de hoogte te brengen van de inhoud van de studie, wij denken hierbij in de eerste plaats aan de gemeentelijke diensten van Halle, de dienst Stedebouw en de dienst van het Vlaams Gewest voor Monumenten en Landschappen

Mogelijk kunnen ook andere partijen - die hoewel ze geen officiële bevoegdheid hebben - hierin worden betrokken omdat zij kunnen bijdragen tot de optimalisering van de beleidsmatige uitwerking van de studie. Wij denken hierbij zeer specifiek aan de groep Sammarco te Halle, die mee aan de basis ligt van deze studieopdracht.

Bij voortuur moeten al deze partijen zelfs gelijkgesteld worden rond de inhoud van de studie.

Sensibiliserende omkadering naar de bevolking toe

Een van hogerhand opgelegd beleid sluit vaak op wantrouwen vanwege de bevolking. Dat risico is hier niet denkbeeldig. de voorliggende beleidsoplossingen zullen door sommigen als een belangrijke beperking van de individuele vrijheid worden ervaren. Het is daarom de taak van de gemeente om de inwoners van Halle te overtuigen van de inzet van deze studie en de eraan gekoppelde beleidsoplossingen nl. een verbetering van de kwaliteit van de leefomgeving en van het imago van de stad Halle waar tenslotte iedereen wel zal bij varen.

Daarom moet er werk worden gemaakt van een sensibilisatie rond deze studie. Wij laten hier aan de gemeente het initiatief en de vrijheid om die zelf in te vullen en willen ons slechts beperken tot enkele suggesties:

- informeren van de Hallenaren kan op vele manieren :
- folders waarmee de inwoners, zone per zone, op de hoogte worden gebracht van de inhoud van de studie en de eraan gekoppelde beleidsinstansies;
- informatie-avonden;
- publicaties die de studie toegankelijk maken voor een groot publiek , artikels in lokale pers;
- wandelingen ingeschakeld in het toeristisch circuit die inspelen op aspecten die in de studie zijn behandeld;
- informatieverstreking (stand bij VVV-kantoor, speciaal telefoonnummer op de gemeente...) rond monumenten en hun specifieke problematiek. (fiscaal, vaktechnische problemen i.v.m. restauratie...)

Activering van het beleid

De gemeente kan zelf initiatieven nemen om het beleid te activeren, zoals :

- het organiseren van wedstrijden;

- interessante projecten als voorbeeld te stellen en/of te bekronen

De gemeente kan ook beslissen om een verhoogde financiële bijdrage te verlenen bij de restauratie van haar beschermde monumenten ⁹.

7.4. BESTUUR

Hoe de voorliggende studie en de eraan gekoppelde beleidsoplossingen operationeel kunnen worden gemaakt is reeds ten dele beantwoord in het voorgaande hoofdstuk.

Toch dient men rekening te houden met het feit dat het opstellen en de goedkeuring van gemeentelijke bouwverordeningen een zekere tijd vergt, in afwachting alles bij het oude laten is zeker niet aangewezen.

De sensibiliserende en omkaderende maatregelen kunnen onmiddellijk van start gaan zodat de Hallenaren voorbereid zullen zijn eens de wettelijke omkadering van kracht wordt.

Niets belet bovendien dat men in die tussenfase reeds zou pogen sommige eigenaars conform aan deze voorstellen te laten handelen. Wij willen er toch op wijzen dat sommige steden of gemeenten - zonder gemeentelijke bouwverordeningen en zonder wettelijke omkadering - er in slagen hun kern op te waarderen. Het voorbeeld van de gemeente Koekelare is overtuigend in Vlaanderen en verdient hier toch nog eens te worden vermeld. Tegelijk is het ook onze plicht te waarschuwen voor een blind vertrouwen in richtlijnen. Binnen de monumentenzorg zijn de ervaringen dat de beste en strengste richtlijnen niet baten voor wie de eigenheid van het monument en zijn omgeving niet begrijpt. In Halle zelf is reeds het bewijs geleverd dat zonder specifieke richtlijnen er toch goede en geïntegreerde ingrepen mogelijk zijn. De verantwoordelijkheid ligt hier in belangrijke mate bij de architecten, hun vakkundigheid en hun creatieve inzet, bij de opdrachtgevers en het formuleren van 'haalbare' opdrachten die in overeenstemming kunnen worden gebracht met het karakter van een waardevol gebouw en zijn omgeving.

Het lijkt ons aangewezen om een deskundig adviesorgaan te voorzien in de vorm van een *Monumentencommissie Halle*. Het idee is reeds geopperd bij tussentijdse evaluaties van deze studie maar moet zeker in overweging worden genomen. Hier kunnen andere steden als voorbeeld dienen¹⁰. Een Monumentencommissie die advies kan geven omtrent concrete situaties en die een ruggeleuning kan zijn voor de ambtenaar die belast zal zijn om dit beleid in de praktijk uit te voeren. De samenstelling van een Monumentencommissie moet gebeuren op basis van

deskundigheid en betrokkenheid (vb. iemand van de stedelijke dienst, van Saminaro ...), het moet zeker geen commissie worden waarin alle belangengroepen moeten vertegenwoordigd zijn. Het Sint-Lukasarchief kan in een eerste fase hierin een rol spelen, om de commissie vertrouwd te maken met de inhoudelijke aspecten van de studie en om mee de aanzet te geven naar de beleidsmatige uitvoering ervan.

Sint-Lukasarchief

17 november 1997

Colofon van de studie:

Veldwerk en onderzoek:

Guido Picalausa, architect

Marleen Pirys, kunsthistorica

Linda Van Santvoort, kunsthistorica

Methodiek, samenstelling selectie, studiebundels & beleidsnota:

Guido Picalausa, architect

Linda Van Santvoort, kunsthistorica

o.l.v. Jos Vandenbreeden, architect en directeur van het Sint-Lukasarchief

1. Wet- Decreet- en Regeling. Monumenten, Stads- en Dorpsgezichten, Landschappen. Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Departement Leefmilieu en Infrastructuur. Administratie Ruimtelijke Ordening en Huisvesting, Bestuur Monumenten en Landschappen, Brussel, mei 1993.
2. *Bouwen door de eeuwen heen. Inventaris van het cultuurbezit in België. Architectuur deel 2n. Vlaams Brabant, Halle Vilvoorde.* Gent, 1975. samengesteld door Rijksdienst voor Monumenten en Landschapszorg, Chris de Maegd, Suzanne Van Aerschot.
3. *Cultuurbezit in Vlaanderen. Facetten van het bouwkundig erfgoed. Stadsgezichten Diest-Halle-Kortrijk-Veurne.* In opdracht van het Ministerie van de Nederlandse Cultuur. Snoeck-Ducaju, Gent, 1978, Halle p. 150-197.
4. Op. cit p. 165.
5. Roger LIBELOO, *Morfologische en typologische analyse van het stedelijk weefsel. Beschrijving, toepassing en evaluatie van een methodiek.* Provinciaal Hoger Architectuurinstituut, Hasselt, 1982.
6. Afkorting van de stijl zoals die in de tabellen van de zonedossiers is gebruikt.
7. Roger LIBELOO, op. cit. p. 59.
8. Aanbevelingen voor Gemeentelijke stedenbouwkundige verordeningen, in De Gemeente, 1996-10. Naast gemeentelijke bouwverordeningen zijn er ook beplantingsverordeningen mogelijk .
9. Dit is voorzien in het besluit van de Vlaamse Executieve van 3 februari 1993 tot vaststelling van de restauratiepremie voor werken aan beschermde monumenten ondernomen door of op initiatief van regionale of lokale besturen (B.S. 05.05.1993), Art 6 paragraaf 2.
10. In Mechelen is een Monumentencommissie samengesteld met adviserende bevoegdheid en zonder dat daar enige wettelijke grond aan gegeven is.